

לקוטי תורה • פרשת דברים • מאמר 2

ברבות פ' עקב ד"א ושמר לך כו' אברהם...

במדרש רבה על עקב: "ושמר לך"

שתי המידות של ישראל, משפט וצדקה, ממשיכות למטה את שתי המידות של ה',
רחמים וחסד. המשפט — האדם דן את עצמו ועוסק בתורה — מביא את י"ג מדות
הרחמים של יום הכיפורים, "לכנים כשלג"; הצדקה — המצוות בכללותן — מביאה
את החסד העליון של סוכות, "כצמר", שנמשך מעצמותו של ה' וניתן ללא תנאי.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/devarim/2

הנקודה

שתי המידות של ישראל, משפט וצדקה, ממשיכות למטה את שתי המידות של ה', רחמים וחסד. המשפט — האדם דן את עצמו ועוסק בתורה — מביא את י"ג מדות הרחמים של יום הכיפורים, "לבנים כשלג"; הצדקה — המצוות בכללותן — מביאה את החסד העליון של סוכות, "כצמר", שנמשך מעצמותו של ה' וניתן ללא תנאי.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר מסביר מדרש על פרשת עקב: אברהם נתן לילדיו שני "אריסים", צדקה ומשפט, וה' העמיד שניים משלו, חסד ורחמים; כשישראל משיבים את צמד המידות שלהם, כמו שנאמר "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה", ה' משיב את שלו. תחילה שואל אדמו"ר הזקן מדוע תהלים קמ"ז, י"ב מצמיד את ציון, החלק הפנימי של ירושלים, לשם אלקים. שמחת ציון היא "גילה" — שמחה שיש בה רטט — והיא נעלית ופנימית יותר משמחה רגילה; היא באה דרך צמצום, בחינת אלקים, כלומר הוי"ע עצמו כפי שהוא נעשה אלקים. האדם ממשיך אותה למטה באמצעות "משפט": הוא דן את עצמו, מניח את רצונו בצד, נמנע מהפרזה ולומד תורה, שמחזירה כל דבר למקומו הראוי. "צדקה" היא המצוות בכללותן. רחמי ה' הם י"ג מדות הרחמים שמתגלות ביום הכיפורים, "לבנים כשלג" — לבושו של עתיק יומין, שעדיין יש בו דין. חסדו של ה' נעלה יותר: "שער ראשו כעמר נקא"; הוא נמשך מעצמותו, ניתן לעשירים ולעניים כאחד ומתגלה בסוכות. המשפט ממשיך רחמים, והצדקה ממשיכה חסד.

מבנה

1	המדרש על שני האריסים	11
	הצדקה והמשפט של אברהם מקבילים לחסד ולרחמים של ה'; כשישראל משיבים את הצמד שלהם ("ציון במשפט תפדה"), ה' משיב את שלו ("אמר הוי' שובך").	
2	ציון, אלקים וגילה	3-21
	מדוע ציון מצורפת לאלקים? גילה, שמחה שיש בה רטט, נעלית ופנימית יותר משמחה, והיא באה דרך צמצום — אלקים שהוא הוי"ע עצמו. האדם ממשיך אותה למטה באמצעות "משפט", כשהוא מרסן את רצונו גם בדברים המותרים.	
3	משפט וצדקה	41
	לימוד התורה, שנקרא גם משפט, שובר את הנפש הבהמית ומחזיר כל דבר למקומו הראוי, כפי שהיה לפני חטא עץ הדעת. המצוות נקראות צדקה, המשפט מוביל לצדקה, ויחד הם מביאים את השמחה של "שש איש בהוי"ע".	
4	רחמים והשאלה מה מוסיף החסד	51
	רחמי ה' הם י"ג מדות הרחמים שמתגלות ביום הכיפורים, ונמשכות למטה באמצעות עינוי עצמי ולימוד תורה. אם כן, מה מוסיף החסד? התשובה טמונה בישעיהו א', י"ח: "כשלג ילבינו... כצמר".	
5	שלג וצמר	7-61
	"לבנים כשלג" הם הרחמים, לבושו של עתיק יומין, שעדיין מעורב בהם דין; "כצמר" הוא החסד, שער ראשו, שנמשך מעצמותו וניתן לכול, ומתגלה בסוכות כ"טל", באתערותא דלעילא. "הנותן שלג כצמר" ממשיך חסד אפילו ביום הכיפורים.	

עשרת ימי תשובה, הזמן של "מלך המשפט", ממשיכים רחמים באמצעות משפט; סוכות ממשיך חסד באמצעות צדקה. מובאים רמזים נוספים לכל אחד מחלקי הפסוק.

מושגים

משפט משפט

האדם דן את עצמו: מניח את רצונו בצד ומסרב להיגרר אחרי הפרוות, גם בדברים המותרים. גם התורה נקראת משפט, והמילה מציינת גם סדר נכון — כל דבר במקומו, כפי שהיה לפני חטא עץ הדעת.

צדקה צדקה

נתינה לזולת, הנובעת מדין שהאדם דן את עצמו; גם המצוות בכללותן נקראות צדקה. היא ממשיכה את החסד העליון שמתגלה בסוכות.

גילה גילה

שמחה שיש בה יראה, "גילו ברעדה": היא נעלית ופנימית יותר משמחה, וקשורה לציון ולשם אלקים.

הויי נעשה אלקים והיה הויי לי לאלקים

האלקים הקשור לציון אינו דרגה נמוכה יותר, אלא הויי עצמו כפי שהוא מופיע באמצעות צמצום, ככתוב: "והיה הויי לי לאלקים".

י"ג מדות הרחמים י"ג מדות הרחמים

רחמיו הגדולים של ה', שמתגלים ביום הכיפורים: "לבושיה כתלג חיור". עדיין מעורב בהם דין, מפני שהרחמים מביאים בחשבון מי נתון בצרה ומי ראוי להם.

חסד עליון חסד עליון

חסד שנמשך מהפנימיות של אין סוף, "שער ראשו כעמר נקא", בלי תערובת של דין; הוא ניתן לעשירים ולעניים כאחד, ומתגלה בעיקר בסוכות.

קטע 1 • 11

המדרש על שני האריסים

1 ברכות פי עקב ד"א [דבר אחר] ושמר לך¹ כו' אברהם נתן לבניו שני אריסין² שנאמר כי ידעתיו³ כו' ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט.

במדרש רבה, פרשת עקב: פירוש נוסף: "וה' ישמור לך" וכו'. אברהם הוריש לבניו שני אריסים, שנאמר: "כי ידעתיו" וכו', "ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט".

המאמר פותח במדרש (דברים רבה ג, ז) על הפסוק בפרשת עקב: "ושמר ה' אלקיך לך את הברית ואת החסד". במשל שבמדרש, אשה אצילה מביאה לנישואיה שני אריסים; אדמו"ר הזקן מצטט את הנמשל: אברהם הוריש לבניו שני "אריסים" כאלה — צדקה ומשפט, שהרי ה' אומר שבחר בו כדי שבניו "ישמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט".

אף הקב"ה זקף לה שני אריסין כנגדן חסד ורחמים כו' עמדו ישראל וכשרו את עצמן כו'

וכך גם הקדוש ברוך הוא העמיד לה שני אריסים כנגד שני האריסים שלה: חסד ורחמים וכו'. ישראל קמו והכשירו את עצמם וכו',

במשל, המלך משיב לשני האריסים של הכלה בשני אריסים משלו; כך העמיד ה', כנגד הצדקה והמשפט של ישראל, את החסד והרחמים שלו. בדברים שאדמו"ר הזקן מדלג עליהם במילה "וכו'", המדרש מוסיף שישראל איבדו את שלהם וה' משך את שלו, עד שישראל תיקנו את דרכיהם.

שכך כתיב ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה⁴ אף הקב"ה הביא את שלו שכך כתיב כי ההרים⁵ כו' וחסדי מאתך כו' אמר מרחמך הוי'.

שכן כך כתוב: "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה". גם הקדוש ברוך הוא הביא את שלו, שכן כך כתוב: "כי ההרים" וכו', "וחסדי מאתך" וכו', "אמר מרחמך ה'".

שיבת ישראל מוכחת מישעיהו א, כו: "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה"; ותשובת ה' מוכחת מישעיהו נד, י, שבו נזכרים יחד "חסדי" ו"רחמי". בהמשך המאמר מוסברים שני זוגות אלה: המשפט והצדקה מצד ישראל, והרחמים והחסד מצד ה'.

קטע 2 • 21-3

ציון, אלקים וגילה

2 והענין ע"ד המבואר במ"א ע"פ שבחי ירושלים את הוי' הללי אלקיך ציון⁶ דלכאורה קשה הרי ציון הוא פנימיות דירושלים ולמה נזכר גבי ירושלים שם הוי' וגבי ציון שם אלקים.

העניין הוא, על דרך המבואר במקום אחר על הפסוק "שבחי ירושלים את ה', הללי אלקיך ציון". לכאורה קשה: הרי ציון היא הפנימיות של ירושלים, ומדוע נזכר שם הוי' בקשר לירושלים, ושם אלקים בקשר לציון?

כדי להסביר את המדרש, אדמו"ר הזקן מזכיר תחילה שאלה על תהילים קמ"ז, י"ב. ציון היא החלק הפנימי של ירושלים, ולכן היה אפשר לצפות שהמקום הפנימי ייקשר בשם הנעלה יותר, הוי'; אך הפסוק קושר את ירושלים להוי' ואת ציון לאלקים, השם הקשור לצמצום ולהסתור.

אך הענין דהנה כתיב ישמח ישראל⁷ בעושי בני ציון יגילו במלכם ומבואר במ"א בד"ה שוש אשיש⁸ בהוי' ותגל נפשי באלקי⁹ דבחי גילה היינו

אך העניין הוא כך: כתוב "ישמח ישראל בעושי, בני ציון יגילו במלכם". ובמקום אחר מבואר, במאמר הפותח "שוש אשיש בהוי' ותגל נפשי באלקי", שהבחינה של גילה היא

התשובה נפתחת בפסוק מתהילים קמ"ט, ב', שבו ישראל "ישמחו" ואילו בני ציון "יגילו". מאמר אחר, על ישעיהו ס"א, י', "שוש אשיש בהוי' ותגל נפשי באלקי", מלמד על אותה הקבלה: שמחה קשורה להוי', וגילה לאלקים ולציון.

כמו שכתוב וגילו ברעדה¹⁰ כו' והיא בחינה גבוה יותר מהשמחה וכמ"ש ג"כ בד"ה וידעת היום¹¹

כמו שכתוב "וגילו ברעדה" וכו'; והיא בחינה נעלית יותר משמחה. וכך מבואר גם במאמר הפותח "וידעת היום",

גילה היא השמחה שבפסוק מתהילים ב', י"א, "וגילו ברעדה" — שמחה המשולבת ביראה. אדמו"ר הזקן אומר שזו בחינה נעלית יותר משמחה רגילה, ומפנה למאמר "וידעת היום" להמשך העניין.

כי התכללות האהבה והיראה מחמת הגילוי מבחי' והנורא אל עליון כו' וגם הגילה היא השמחה שבבחי' פנימיות הלב ועלמא דאתכסא וכענין לוחות אחרונות שניתנו בחשאי.

שהכללת האהבה והיראה זו בזו באה בעקבות גילוי מבחינת "הנורא אל עליון" וכו'. וכן הגילה היא השמחה שבבחינת פנימיות הלב ובעולם הנסתר, וכענין הלוחות האחרונות שניתנו בחשאי.

המאמר מסביר שהאהבה והיראה מתכללות זו בזו רק בעקבות גילוי מבחינת "הנורא אל עליון", כפי שנאמר בברכה הפותחת של תפילת העמידה. גם הגילה שייכת לחלק הפנימי והנסתר של הלב, ל"עלמא דאתכסא", כמו הלוחות השניים שניתנו בחשאי, בשונה מהגילוי הפומבי שליווה את הלוחות הראשונים.

3 והנה כדי שימושך הגילוי מבחי' והנורא אל עליון בבחי' פנימית עד שימושך מזה בחי' וגילו ברעדה זהו

ע"י גבורות וצמצומים דוקא ועמשי"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] סד"ה ויקח קרח¹² בענין חוטי הציצית

והנה, כדי שהגילוי מבחינת "הנורא אל עליון" יימשך בפנימיות, עד שמתוך כך תימשך בחינת "וגילו ברעדה", הדבר נעשה דווקא באמצעות גבורות וצמצומים. ראו גם את מה שנכתב לעיל, בסוף המאמר הפותח במילים "ויקח קרח", בענין חוטי הציצית.

כדי שהגילוי של "הנורא אל עליון" ייכנס אל האדם בפנימיות ויביא לידי "וגילו ברעדה", דרושים ריסון וצמצום — גבורות וצמצומים. אדמו"ר הזקן מפנה לדיונו בחוטי הציצית, בסוף המאמר "ויקח קרח", מוקדם יותר בלקוטי תורה.

וזהו תגל נפשי באלקי¹³ שהוא בחי' שם אלקים בחי' צמצום וגבורה ובאמת בחי' אלקים זה היינו כמ"ש

והיה הוי' לי לאלקים¹⁴ כמ"ש מזה בד"ה שובה ישראל^{15,16} גבי יוהכ"פ [יום הכפורים]

וזהו [פירוש] "תגל נפשי באלקי": זו בחינת שם אלקים, בחינת צמצום וגבורה. ואמנם, בחינת אלקים זו היא ככתוב: "והיה הוי' לי לאלקים", כפי שמוסבר על כך במאמר הפותח במילים "שובה ישראל", בענין יום הכיפורים.

לכן השמחה קשורה ל"אלקי": אלקים הוא שם המבטא צמצום וגבורה. עם זאת, אין מדובר בבחינה נמוכה יותר, אלא בהוי' עצמו שנעשה אלקים, ככתוב בבראשית כ"ח, כ"א: "והיה הוי' לי לאלקים". המאמר "שובה ישראל" מסביר עניין זה בהקשר של יום הכיפורים.

וזהו הללי אלקיך ציון¹⁷ וכדי להמשיך בחי' זו זהו ע"י בחי' משפט היינו להיות ביטול רצון וצמצום

שיצמצם את עצמו להיות קדש את עצמך כמותר לך כמ"ש בד"ה ולא אבה^{18,19} הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם

וזהו [פירוש] "הללי אלקיך ציון". כדי להמשיך בחינה זו, יש לפעול באמצעות בחינת משפט: כלומר, שיהיה ביטול הרצון וצמצום — שהאדם יצמצם את עצמו, כדי לקיים "קדש עצמך כמותר לך", כפי שמוסבר במאמר הפותח במילים "ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם".

לכן נאמר לציון: "הללי אלקיך". האדם ממשיך בחינה זו באמצעות "משפט": הוא מניח בצד את רצונו ומרסן את עצמו, בהתאם לדברי חז"ל "קדש עצמך כמותר לך", כפי שמוסבר במאמר על "ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם".

וזהו בחי' משפט²⁰ שעושה האדם בנפשו שלא לימשך אחר המותרות וכמארוז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם

לברכה] צדיקים יצר טוב שופטן.^{21,22}

וזהו בחינת משפט שהאדם עושה בנפשו: שלא להימשך אחר המותרות. וכמאמר חז"ל: "צדיקים יצר טוב שופטן".

"משפט" המדובר כאן הוא הדין שהאדם פוסק לעצמו: הוא מסרב להימשך אחר מותרות שמעבר לצרכיו. חז"ל אומרים שהצדיקים "נשפטים" בידי יצרם הטוב — כלומר, היצר הטוב הוא שמנהיג אותם.

קטע 3 • 41

משפט וצדקה

4 והיינו ג"כ ע"י עסק התורה שנק' משפט וזהו ציון במשפט תפדה²³ שלהיות בחי' וני ציון יגילו וגילו

ברעדה זהו ע"י בחינת משפט הנה"ל [הנוכח לעיל (a misprint of הנה"ל)] ועסק התורה

וזה נעשה גם באמצעות העיסוק בתורה, הנקראת משפט. וזהו [פירוש] "ציון במשפט תפדה": כדי שתהיה בחינת "ובני ציון יגילו", "וגילו ברעדה", הדבר נעשה באמצעות בחינת המשפט שהזכרה לעיל, ובעיסוק בתורה,

לימוד התורה הוא דרך נוספת להמשיך בחינה זו למטה, שכן התורה עצמה נקראת "משפט". לכן "ציון במשפט תפדה" פירושו שהשמחה של "בני ציון", "וגילו ברעדה", באה באמצעות חשבון הנפש ובאמצעות לימוד התורה.

כי אם אין חכמה אין יראה^{24, 25} וכמ"ש בד"ה וידבר אלקים כו'²⁶ אנכי²⁷ כו' וגם כי המשפט לאלקים הוא²⁸ להיות הללי אלקיך ציון²⁹ וכנ"ל

כי "אם אין חכמה אין יראה", כפי שמוסבר במאמר המתחיל "וידבר אלקים" וכו', "אנכי" וכו'. וכן, "כי המשפט לאלקים הוא" — כדי שיהיה "הללי אלקיך ציון", כפי שהוזכר לעיל.

לימוד התורה נצרך משום שכפי שנאמר בפרקי אבות, "אם אין חכמה אין יראה", והשמחה כוללת שמחה יחד עם יראה. יתר על כן, דברים א, יז אומר "כי המשפט לאלקים הוא", ומכאן שהמשפט מביא לידי "הללי אלקיך ציון".

ועמ"ש בד"ה ה' לי בעוזרי^{30, 31} שכדי להיות הקליטה בנפש האלקית הוא ע"י למען דעת עמי הארץ^{32, 33} לשבור תאות נפש הבהמית והגוף המסתירים ומונעים הקליטה בנה"א [בנפש האלקית]

ועיינו במה שכתוב במאמר המתחיל "ה' לי בעוזרי", שכדי שתהיה קליטה בנפש האלקית, הדבר נעשה באמצעות "למען דעת עמי הארץ" — לשבור את התאוה של נפש הבהמית ושל הגוף, המסתירים ומונעים את הקליטה בנפש האלקית,

המאמר "ה' לי בעוזרי" מסביר שכדי שהאלקות תיקלט בנפש האלקית, יש לשבור את "עמי הארץ"; המאמר מפרש אותם כגוף ונפש הבהמית. תאוותיהם מסתירות את האלקות ומונעות מהנפש האלקית לקלוט אותה.

שהיא בחינת ציון וכמ"ש כפ' צו סד"ה ענין שבעת ימי המלואים³⁴ בענין פי' אמלאה החרבה³⁵

שהיא בחינת ציון; וכפי שמוסבר בפרשת צו, בסוף המאמר המתחיל "ענין שבעת ימי המילואים", בענין פירוש "אמלאה החרבה".

הנפש האלקית היא בחינת ציון. אדמו"ר הזקן מפנה גם למאמר על שבעת ימי המילואים בפרשת צו, שמסביר את דברי יחזקאל "אמלאה החרבה". ההקשר מלמד כיצד ליישם זאת: הנפש האלקית מתמלאת כאשר נשברות התאוות של הגוף ושל הנפש הבהמית.

וזהו ענין ציון במשפט דוקא תפדה וכמ"ש כמשפט הראשון³⁶ ות"א [ותרגום אונקלוס] כהלכתא קדמייתא³⁷ דהיינו שהמשפט הוא להיות כל דבר על מכונו

וזהו ענין "ציון במשפט" דווקא "תפדה", וכמו שכתוב "כמשפט הראשון", ואונקלוס מתרגם "כהלכתא קדמייתא"; כלומר, משפט פירושו שכל דבר יהיה במקומו הראוי,

ציון נפדית דווקא באמצעות משפט, משום שלמילה יש גם משמעות של סדר נכון, כמו בדברי יוסף לשר המשקים: "כמשפט הראשון" (בראשית מ, יג), שאונקלוס מתרגם "כהלכתא קדמייתא". במובן זה, משפט פירושו שכל דבר עומד במקומו הראוי.

כמו שצריך להיות והיינו כמו שהיו העולמות על מכונן קודם חטא עץ הדעת כו' וכמ"ש בירמיה (סי' ל' י"ח) וארמון על משפטו³⁸ י שב.

כפי שצריך להיות; כלומר, כפי שהעולמות היו במקומם הראוי לפני חטא עץ הדעת וכו'. וכמו שכתוב בירמיהו (פרק 30:18): "וארמון על משפטו ישב".

המקום הראוי הוא סדר העולמות כפי שהיה לפני חטא עץ הדעת, כאשר כל דבר עמד במקומו. הבטחת ירמיהו "וארמון על משפטו ישב" משתמשת במילה "משפט" באותו מובן.

ובחינת ושביה בצדקה היינו כללות המצות שנקראו צדקה כמ"ש וצדקה תהיה לנו כי נשמור כו' ובחינת "ושביה בצדקה" פירושה כללות המצוות, הנקראות צדקה, כמו שכתוב: "וצדקה תהיה לנו כי נשמור" וכו'. החלק השני של הפסוק, "ושביה בצדקה", מתייחס לכל המצוות יחד, הנקראות צדקה, כפי שנאמר בדברים ו, כה: "וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת".

וגם כי מבחי' משפט נמשך להיות עושה צדקה וכמ"ש בד"ה אשירה להי³⁹ כי גאה גאה.⁴⁰ וכן, מבחינת המשפט נמשך שיהיה האדם עושה צדקה, כפי שמוסבר במאמר המתחיל "אשירה להי כי גאה גאה". המשפט מוביל גם לצדקה במובנה הפשוט: מי שעושה חשבון נפש ומצמצם את המותרות שלו יכול לתת לאחרים. המאמר "אשירה להי" בתורה אור (בשלח) מסביר זאת.

וזהו ויהי דוד עושה משפט⁴¹ וצדקה שעיי' נמשך בחי' שוש אשיש בהוי"י⁴² ישמח ישראל בעושו⁴³ ועיי' בד"ה שוש אשיש:⁴⁴

וזהו [הפירוש של] "ודוד עשה משפט וצדקה": על ידי כך נמשכת בחינת "אשיש מאוד בהוי"י", "ישראל ישמחו בעושהם". ועיינו שם, במאמר המתחיל "אשיש מאוד".

כך מוסבר מדוע דוד זוכה לשבח על "עשיית משפט וצדקה" (II Samuel 8:15): באמצעות שני אלה נמשכת השמחה שהפסוקים קושרים להוי' — "אשיש מאוד בהוי"י" ו"ישראל ישמחו בעושהם". הקורא מופנה שוב למאמר "אשיש מאוד".

רחמים והשאלה מה מוסיף החסד

5 והנה ענין זקף לה שני אריסין כנגדן בחיי רחמים אמר מרחמך הוי' היינו גילוי י"ג מדה"ר [מדות הרחמים]

המתגלים ביוהכ"פ [ביום הכפורים] וכמ"ש לקמן סד"ה

והנה, בעניין "העמיד לה שני אריסים כנגדן": הבחינה של רחמים, "אומר הוי', המרחם עלייך", היא גילוי י"ג מידות הרחמים, המתגלות ביום הכיפורים, כפי שיוסבר להלן, בסוף המאמר הפותח במילים

כעת אדמו"ר הזקן עובר לשני ה"אריסים" של ה'. הרחמים שב"אומר הוי', המרחם עלייך" הם גילוי י"ג מידות הרחמים ביום הכיפורים, כפי שהוא מסביר להלן, בסוף המאמר על "כי ההרים ימוש".

כי ההרים ימוש⁴⁵ והוא נמשך ע"י בחיי משפט הנ"ל שעושה האדם בנפשו שכלן נאמר ביוהכ"פ [ביום

הכפורים] וענייתם את נפשותיכם⁴⁶ ועמשי"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] בד"ה ראיתי

"כי ההרים ימוש". והן נמשכות באמצעות בחינת המשפט שהזכרה לעיל, שאדם עושה בנפשו; לכן נאמר על יום הכיפורים: "וענייתם את נפשותיכם". ראו גם את מה שנכתב לעיל, במאמר הפותח במילים "ראיתי",

מידות אלה נמשכות באמצעות ה"משפט" שאדם עושה בעצמו, ולכן התורה מצווה ביום הכיפורים: "וענייתם את נפשותיכם". אדמו"ר הזקן מפנה למאמר על חזונו של זכריה: "ראיתי והנה מנורת זהב", שנדפס קודם לכן בלקוטי תורה.

והנה מנורת זהב^{47,48} בענין הכתיתה והביטוש שאדם עושה בעצמו שע"י ממשיך גילוי בחיי יג"מ [י"ג

מידות] הרחמים כשמן הטוב⁴⁹ כו' יורד על הזקן כו'

"והנה מנורת זהב", בעניין הכתישה והביטוש שאדם עושה בעצמו, שבאמצעותם הוא ממשיך את גילוי בחינת י"ג מידות הרחמים, "כשמן הטוב" וכו', "יורד על הזקן" וכו'.

המאמר ההוא מסביר את הכתישה והביטוש שאדם עושה בעצמו, בדומה לזיתים הנכתשים כדי להפיק מהם שמן. באמצעותם הוא ממשיך את י"ג מידות הרחמים, שתהילים קל"ג, ב' מתאר כ"שמן הטוב... יורד על הזקן"; הזקן הוא דימוי קבלי למידות אלה.

ע"ש וגם ע"י התורה שנק' משפט משיכים י"ג מדה"ר [מדות הרחמים] כמ"ש סד"ה אחרי⁵⁰ הוי' אלקיכם

תלכו⁵¹ וכמ"ש ג"כ סד"ה אני לדודי⁵² בענין הרועה בשושנים⁵³ ששונים הלכות.

ראו שם. וגם באמצעות התורה, הנקראת משפט, משיכים את י"ג מידות הרחמים, כפי שמוסבר בסוף המאמר הפותח במילים "אחרי הוי' אלקיכם תלכו", וכפי שמוסבר גם בסוף המאמר הפותח במילים "אני לדודי", בעניין "הרועה בשושנים": אלה ששונים הלכות.

גם לימוד התורה ממשיך את י"ג מידות הרחמים, מפני שהתורה נקראת "משפט". שני מאמרים בפרשת ראה מסבירים זאת; במאמר השני נדרש "הרועה בשושנים" על דרך משחק המילים בין "ששונים" ל"שונים הלכות".

אך ענין בחי' החסד דמשמע שהוא למעלה גם מבחי' הרחמים וכיון שהרחמים הם בחי' רחמים גדולים יג"מ [י"ג מדות] הרחמים א"כ מהו עוד ענין החסד.

אך מהי בחינת החסד, שמשמע שהיא למעלה אפילו מבחינת הרחמים? הרי הרחמים הם בחינת רחמים גדולים, י"ג מידות הרחמים; אם כן, מה מוסיפה בחינת החסד?

כאן מתעוררת שאלה: המדרש מזכיר חסד לצד רחמים, ומשתמע מכך שהחסד הוא מדרגה גבוהה עוד יותר. אבל י"ג המידות הן כבר "רחמים גדולים", ולכן אדמו"ר הזקן שואל מה מוסיף החסד מעבר להן.

אך הענין דהנה לעיל מיניה דהאי קרא ציון במשפט תפדה⁵⁴ כתיב לכו נא ונוכח יאמר⁵⁵ ה' אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו אם יאדימו כתולע כצמר יהיו.

אך הענין הוא שלפני הפסוק "ציון במשפט תפדה" נאמר: "לכו נא ונוכח, יאמר הוי": אם יהיו חטאיכם כשנים, כשלג ילבינו; אם יאדימו כתולע, כצמר יהיו.

התשובה נמצאת בישיבה א', י"ח, לפני הפסוק "ציון במשפט תפדה", שבאותו פרק. הפסוק מתאר שתי דרגות של היטהרות: חטאים ש"כשלג ילבינו" וחטאים ש"כצמר יהיו".

קטע 5 • 6-7

שלג וצמר

6 והנה ענין כשלג ילבינו⁵⁶ זהו ענין לשון של זהורית^{57, 58} שהיה מלבין ביוהכ"פ [ביום הכפורים] כמ"ש במשנה ספ"ו דיומא ובפ"ט דשבת⁵⁹

והנה, ענינו של "כשלג ילבינו" הוא פתיל השני, שהיה מלבין ביום הכיפורים, כפי שנאמר במשנה בסוף פרק ו' ביומא ובפרק ט' בשבת.

"לבנים כשלג" מתייחס לפתיל השני של יום הכיפורים, שהיה מלבין כסימן לכך שעוונות ישראל נסלחו. המשנה בסוף פרק ו' ביומא והמשנה בפרק ט' בשבת קושרות אותו לפסוק הזה.

והיינו ע"י המשכת יג"מ [י"ג מדות] הרחמים שע"ז נאמר ועתיק יומין יתיב⁶⁰ לבושיה כתלג חיוור וכמ, ש מזה בד"ה כי ביום הזה יכפר.^{61, 62}

היינו, באמצעות המשכת שלוש עשרה מידות הרחמים, שעליהן נאמר: "ועתיק יומין ישב, לכושו כשלג צח". וכפי שמתבאר על כך במאמר המתחיל "כי ביום הזה יכפר".

הלכנת הפתיל נובעת מהמשכת שלוש עשרה מידות הרחמים, שחזונו של דניאל מתאר כמלכושו של "עתיק יומין", "כשלג". מאמר "כי ביום הזה יכפר" דן בכך בהרחבה.

אך בחיי כצמר יהיו הוא בחיי עליונה יותר והוא מ"ש ושער רישיה כעמר נקא⁶³ שבחיי שער רישיה הוא מבחיי עצמיות עד"מ ולמעלה מבחיי לבושיה

אבל הבחינה של "כצמר יהיו" היא בחינה נעלית יותר, והיא מה שנאמר: "ושער ראשו כעמר נקא". שכן הבחינה של "שער ראשו" היא, בדרך משל, מבחינת העצמיות, ולמעלה מבחינת "לבושו".

"כצמר יהיו" הוא מדרגה גבוהה יותר, המקבילה להמשך הפסוק בדניאל: "ושער ראשו כעמר נקא". במשל, השער צומח מגופו של האדם, ואילו הבגד חיצוני לו; לכן מדרגה זו נובעת מעצמותו של הקב"ה, למעלה מ"לבוש" הרחמים.

וזהו ענין החסד שלמעלה גם מבחיי יג"מ [י"ג מדות] הרחמים וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים]⁶⁴ שבחיי שער רישיה עד"מ הן המשכות מבחיי פנימית חסד עליון^{65, 66} שבבחי

וזהו ענין החסד שלמעלה אפילו מבחינת שלוש עשרה מידות הרחמים. וכפי שמוסבר בעץ חיים, הבחינה של "שער ראשו" היא, בדרך משל, המשכות מבחינת פנימיות החסד העליון שבבחינת

המדרגה הנעלית הזאת היא חסד, שלמעלה אפילו משלוש עשרה מידות הרחמים. בעץ חיים, בשער העוסק באריך אנפין, מוסבר ש"שער ראשו" נמשך מהחסד העליון המלוכש בכתר; אדמו"ר הזקן מתאר זאת כפנימיות החסד שבתוך אין סוף עצמו.

א"ס ממש שאין בו שום תערובות דין כלל משא"כ בבחי' כתלג חיוור יש עדיין קצת תערובות דין ג"כ שהרי יוהכ"פ [יום הכפורים] נק' יום הדין והמשפט

אין סוף ממש, שאין בו שום תערובות דין כלל. לעומת זאת, בבחינת "כשלג צח" יש עדיין גם מעט תערובות דין, שהרי יום הכיפורים נקרא יום הדין והמשפט.

בחסד הזה אין כלל תערובות של דין. ברחמים של "כשלג" עדיין יש מעט תערובות דין, שהרי יום הכיפורים, היום שבו הם מתגלים, נקרא יום הדין והמשפט.

וגם ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] בענין הרחמים כל מי שאין בו דעה⁶⁷ אסור לרחם עליו הרי יש בזה בחי' דין בשגם כי הרחמים אינו אלא על מי שצר לו ועל העניים

וגם אמרו חז"ל בענין הרחמים: "כל מי שאין בו דעה, אסור לרחם עליו"; הרי שיש בכך בחינת דין. זאת ועוד, הרחמים הם רק על מי ששרוי בצרה ועל העניים,

סימן נוסף לכך שהרחמים כוללים דין הוא דברי חז"ל שאסור לרחם על מי שאין בו דעה; כלומר, הרחמים מבחינים למי ראוי להעניקם. נוסף על כך, הרחמים מופנים רק למי ששרוי בצרה או לעניים.

אבל החסד הוא בין לעניים בין לעשירים וזהו ענין כצמר יהיו ועיקר התגלו בחי חסד עליון הזה הוא בחג הסוכות ארח קדימת עשיית [עשרת ימי תשובה]

אבל החסד ניתן לעניים ולעשירים כאחד. וזהו ענין "כצמר יהיו". עיקר גילוייה של בחינת חסד עליון זו הוא בחג הסוכות, לאחר שעשרת ימי תשובה קדמו [לו],

לעומת זאת, החסד ניתן לעשירים ולעניים כאחד, בלי לשקול את מידת הצורך או הזכות; זהו ענין "כצמר יהיו". הוא מתגלה בעיקר בחג הסוכות, שחל לאחר עשרת ימי תשובה.

אלא שנאמר השבח הנותן שלג כצמר⁶⁸ דהיינו שגם בבחי שלג בחי לבושה יומשך ג"כ מבחי כצמר שהוא בחי עליונה יותר כנ"ל.

אלא שנאמר בשבח: "הנותן שלג כצמר". כלומר, שגם בבחינת השלג, בחינת "לבוש", תומשך בחינה מ"כצמר", שהיא בחינה נעלית יותר, כפי שנתבאר לעיל.

אף על פי כן, בתהילים קמ"ז, ט"ז נאמר בשבח הקב"ה שהוא "נותן שלג כצמר": גם בבחינת ה"שלג", שהיא ה"לבוש" של יום הכיפורים, נמשכת הארה כלשהי מבחינת ה"צמר" הנעלית יותר.

7 ועיין מה שכתוב מזה על פי שבת שבתון הוא לכם.^{69, 70} ועיין מה שכתוב סד"ה האזינו השמים^{71, 72} בענין סוכות

ועיין במה שנכתב על הפסוק "שבת שבתון הוא לכם". ועיין במה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "האזינו השמים", בענין סוכות,

אדמו"ר הזקן מוסיף שתי הפניות: למאמר על הפסוק "שבת שבתון הוא לכם", שנאמר על יום הכיפורים, ולסוף המאמר על "האזינו השמים", העוסק בסוכות.

שהוא בחי אהיה כטל לישראל⁷³ אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שלמעלה מאתעדל"ת [מאתערותא דלתתא] וי"ל [ויש לומר] שזהו ג"כ בחי החסד כי חפץ חסד הוא.⁷⁴

שהיא בחינת "אהיה כטל לישראל" — אתערותא דלעילא, הגבוהה מאתערותא דלתתא. ויש לומר שגם זו בחינת חסד, שכן "חפץ חסד הוא".

באותו מאמר סוכות מתואר בבחינת "אהיה כטל לישראל": הטל מסמל מתנה הניתנת מלמעלה, שאינה תלויה באתערותא דלתתא. אדמו"ר הזקן מציג שמתנה זו, שאינה מותנית בהתערורות מלמטה, היא אותו חסד, שכן במיכה ז', יח נאמר שהי "חפץ חסד".

שתי תקופות, שתי דרכים

8 והנה ב' בחיי אלו נמשכים על ידי משפט וצדקה כי עשיית [עשרת ימי תשובה] בחיי המלך המשפט⁷⁵ וכנ"ל

וסוכות בחינת צדקה⁷⁶ כמ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] סוף שער הסוכות בשם הרח"ו [הרבי חיים ויטאל].

והנה שתי בחינות אלו נמשכות באמצעות משפט וצדקה: עשרת ימי תשובה הם בחינת "המלך המשפט", כפי שהוזכר לעיל, וסוכות הוא בחינת צדקה, כפי שכתוב בפרי עץ חיים, בסוף שער הסוכות, בשם רבי חיים ויטאל.

שתי הבחינות, רחמים וחסד, נמשכות באמצעות משפט וצדקה. עשרת ימי תשובה הם הזמן של "המלך המשפט", המילים הנאמרות בתפילת העמידה בימים אלה, וסוכות קשור לצדקה, כפי שמוכר בפרי עץ חיים בשם רבי חיים ויטאל.

ועמ"ש סד"ה וכל בניך⁷⁷ בענין בצדקה תכוננו.⁷⁸ ובענין ציון במשפט תפדה⁷⁹ יי"ל [יש לומר] עוד על פי

מה שכתוב סד"ה תורה צוה⁸⁰ בענין שלעתיד יאמרו ליצחק כי אתה אבינו.^{81,82}

ועיינו במה שכתוב בסוף המאמר המתחיל "וכל בניך", בענין "בצדקה תכוננו". ובענין "ציון במשפט תפדה" אפשר להסביר עוד על פי מה שכתוב בסוף המאמר המתחיל "תורה צוה", בענין שלעתיד לבוא יאמרו ליצחק: "כי אתה אבינו".

הוא מפנה למאמר על "וכל בניך", העוסק ב"בצדקה תכוננו" (ישעיהו נד, יג-יד). עוד הוא מוסיף שאפשר להסביר את "ציון במשפט תפדה" על פי דברי חז"ל שבזמן העתיד יאמרו ישראל ליצחק: "כי אתה אבינו", כפי שנידון בסוף המאמר "תורה צוה".

ובמ"ש בענין הנותן שלג^{83,84} שבשלג יש תוקף הלבנונית כו' ומ"ש כמ"א בענין בגדי בד דכהן גדול

ביוהכ"פ [ביום הכפורים] ושביה בצדקה כנ"ל:

ועל פי מה שנתבאר בענין "הנותן שלג", שבשלג יש תוקף של לובן וכו', וכן מה שנתבאר במקום אחר בענין בגדי הבד של הכהן הגדול ביום הכיפורים. ו"ושביה בצדקה" — כפי שהוזכר לעיל.

הוא מפנה להסברים נוספים: למה שנאמר במקום אחר על "הנותן שלג", שלשלג יש לובן עז, ולענין בגדי הבד שלבש הכהן הגדול ביום הכיפורים. "ושביה בצדקה" — כפי שכבר נתבאר לעיל.

בעבודה

דון את עצמך: הנח את רצונך הפרטי בצד, אל תיגרר אחרי הפרזות גם בדברים המותרים, ועסוק בתורה. כך תביא את השמחה הפנימית של "גילו ברעדה"; כיום הכיפורים, דין זה שהאדם דן את עצמו — עינוי הנפש — ממשיך למטה את רחמי ה'. מתוך דין זה נובעת הצדקה, ואיתה המצוות בכללותן, שממשיכות את חסדו של ה', הניתן לכול בחינם.

שאלות לשיחה

1. מדוע ציון, החלק הפנימי של ירושלים, מצורפת לאלקים, שם הצמצום, ולא להוי'?
2. כיצד מחבר המאמר בין שלוש המשמעויות של משפט: האדם דן את עצמו, דיני התורה וכל דבר במקומו הראוי?
3. באיזה מובן יש ברחמים דין, ואילו החסד ניתן "לעני ולעשיר בשווה"?
4. מדוע החסד העליון מתגלה בסוכות, לאחר עשרת ימי תשובה, ומה מוסיף "הנותן שלג כצמר"?

הערות

פסקה 1

1 ושמר לך

הפסוק מבטיח שאם ישראל ישמרו את המצוות, "הוי אלקיך ישמור לך את הברית ואת החסד". זהו הפסוק בפרשת עקב שהמדרש דורש.

Deuteronomy 7:12 דברים ז:י"ב

והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אתם ושמר ה' אלקיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך:

And it shall come to pass, because ye hearken to these ordinances, and keep, and do them, that the L-RD thy G-d shall keep with thee the covenant and the mercy which He swore unto thy fathers

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

2

ברכות פי עקב ד"א ושמר לך כו אברהם נתן לבניו שני אריסים

המדרש משווה את ישראל לאישה מיוחסת שהביאה לנישואיה שני אריסים, ולמלך ששידך לה שניים משלו: הצדקה והמשפט של אברהם, והחסד והרחמים של ה'. אדמו"ר הזקן מצטט זאת בקיצור, כטקסט שכל המאמר מבאר.

Devarim Rabbah 3:7 דברים רבה ג:ז

3 כי ידעתיו

ה' אומר שהוא מכיר את אברהם, כדי שיצווה את בניו לשמור את דרך הוי, "לעשות צדקה ומשפט". המדרש קורא לשני אלה "האריסים" שאברהם העניק לצאצאיו.

Genesis 18:19 בראשית י"ח:י"ט

כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו ואת אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט למען הביא ה' על-אברהם את אשר דבר עלי:

For I have known him, to the end that he may command his children and his household after him, that they may keep the way of the L-RD, to do righteousness and justice; to the end that the L-RD may bring upon Abraham that which He hath spoken of him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית יח, יט.

4

ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה

הנביא מבטיח שציון תיגאל באמצעות משפט, ושכניה השבים אליה ייגאלו באמצעות צדקה. המדרש מצטט זאת כדי להראות שישאל ישיבו את שני "האריסים" שלהם, והמאמר ממשיך לבאר כל אחד משני חלקי הפסוק.

Isaiah 1:27 ישעיהו א:כ"ז

ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה:

Zion shall be redeemed with justice, And they that return of her with righteousness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

5 כי ההרים

גם אם ההרים יסורו, חסדו של ה' לא יסור מישראל, "אמר הוי, המרחם עלייך". המדרש קורא את "חסדו" ואת "המרחם עלייך" כשתי המידות שה'

משיב.

Isaiah 54:10 ישעיהו נ"ד:י

כי ההרים ימושו והגבעות תמוטנה וחסדי מאתך לא ימושו וברית שלומי לא תמוט אמר מרחמך ה'

For the mountains may depart, and the hills be removed; but My kindness shall not depart from thee, neither shall My covenant of peace be removed, saith the L-RD that hath compassion on thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיי נד, י.

פסקה 2

6

בעל המזמור קורא לירושלים להלל את הוי, ולציון לשבח את "אלקיך". אדמו"ר הזקן שואל מדוע ציון, החלק הפנימי של העיר, נקשרת לאלקים ולא להוי.

Psalms 147:12 תהילים קמ"ז:י"ב

שבחתי ירושלם את-ה' ה'ללי אלקיך ציון:

Glorify the L-RD, O Jerusalem; Praise thy G-d, O Zion

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ישראל יישמחו בעושיהם, ובני ציון ייגילו במלכם. אדמו"ר הזקן מבאר באמצעות שני הפעלים שהגילה שייכת לציון.

Psalms 149:2 תהילים קמ"ט:ב

ישמח ישראל בעשיו בני-ציון יגילו במלכם:

Let Israel rejoice in his Maker; Let the children of Zion be joyful in their King

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

8

בדיה שוש אשיש

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

לעיל פי תזריע.

9

שוש אשיש בהוי ותגל נפשי באלקי

הנביא אומר: "אשמח מאוד בהוי, נפשי תגיל באלקים". פסוק זה נותן את שמו למאמר המצוטט כאן, והוא קושר שמחה להוי וגילה לאלקים.

Isaiah 61:10 ישעיהו ס"א:י

שוש אשיש בה' תגל נפשי באלקי כי הקלישני בגדיי ישע מעיל צדקה יעטני כחתן יכהן פאר וכפלה תעדה כליה:

I will greatly rejoice in the L-RD, My soul shall be joyful in my G-d; For He hath clothed me with the garments of salvation, He hath covered me with the robe of victory, As a bridegroom putteth on a priestly diadem, And as a bride adorneth herself with her jewels

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

10 וגילו ברעדה

המזמור אומר: "עבדו את הוי ביראה, וגילו ברעדה". אדמו"ר הזקן מגדיר

את הגילה באמצעות פסוק זה: שמחה שבאה יחד עם יראה.

Psalms 2:11 תהילים ב':י"א

עבדו את־יה' בִּירָאָה וּגְלִילוּ בְּרַעְדָּהּ:

Serve the L-RD with fear, and rejoice with trembling

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים ב, יא.

11 בד"ה וידעת היום

הקטע מסביר שבאמצעות גילוי של "הנורא" מבחינתו הנסתרת של ה' ("ישת חושך סתר"), היראה, מידתו של יצחק, נכללת באהבה, מידתו של אברהם, והאהבה ביראה, כמו בעקדת יצחק. עוד נאמר שכאשר "כל הלכבות ייראו" ביראה ובביטול, השירה שהאהבה הייתה מעוררת אינה נאמרת בגלוי; דבר זה מתאים לנאמר כאן, שגילה היא פנימית ונסתרת.

הערת קה"ת

לקמן ואתחנן ה, א.

פסוקה 3

12 ויקח קרח

מילות הפתיחה של פרשת קרח מציינות את המאמר שאליו מפנה אדמו"ר הזקן כדי להסביר את חוטי הציצית.

Numbers 16:1 במדבר ט"ז:א'

וַיִּקַּח קֹרַח בֶּן־יִזְחָר בֶּן־קֹהָת בֶּן־לֵוִי וְדָתָן וָאֲבִירָם בְּנֵי אֶלְיָאֵב וְאוֹן בֶּן־פִּלֶת בְּנֵי רְאוּבֵן:

Now Korah, the son of Izhar, the son of Kohath, the son of Levi, with Dathan and Abiram, the sons of Eliab, and On, the son of Peleth, sons of Reuben, took men

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

13 תגל נפשי באלקי

"תגל נפשי באלקי": אדמו"ר הזקן מסביר שהגיל קשור בשם אלקים, מפני שהוא בא באמצעות צמצום וריסון.

Isaiah 61:10 ישעיהו ס"א:י'

שׁוֹשׁ אֲשִׁישׁ בַּיה' תִּגַּל נַפְשִׁי בְּאֱלֹקֵי כִי הִלְבִּישָׁנִי בְּגָדֵי־יִשׁוּעַ מְעִיל צִדְקָה יַעֲטֵנִי כֶּתֶן יִכְתֹּם פָּאָר וְכַפְלָה תַעֲדָה כְּלִיָּהּ:

I will greatly rejoice in the L-RD, My soul shall be joyful in my G-d; For He hath clothed me with the garments of salvation, He hath covered me with the robe of victory, As a bridegroom putteth on a priestly diadem, And as a bride adorneth herself with her jewels

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

14 והי' הוי' לי לאלקים

יעקב נודר ש"הוי' יהיה לי לאלקים". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כהפיכת הוי' עצמו לאלקים, ומראה שאלקים של ציון אינו מדרגה נמוכה יותר.

Genesis 28:21 בראשית כ"ח:כ"א

וְשָׁבְתִי בְּשָׁלוֹם אֶל־בֵּית אָבִי וְהָיָה ה' לִי לֵאלֹקִים:

so that I come back to my father's house in peace, then shall the L-RD be my G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כח, כא.

15 בד"ה שובה ישראל

הקטע מצטט מקור קבלי על שבע ההכרזות "הוי' הוא האלקים" בסיום יום הכיפורים: הוי', ז"א, נעשה אלקים כשהוא עולה לעתיק, שכן ביחס לעתיק הוא נחשב לאלקים. הוא מפרש גם את "שובה ישראל" כתשובה עד שהוי' יהיה בבחינת "אלקיך" — וזהו המובן שבו אדמו"ר הזקן משתמש בביטוי "והיה הוי' לי לאלקים".

הערת קה"ת

לקמן ש"ש סה, ג.

16 שובה ישראל

קריאת הנביא "שובה ישראל עד הוי' אלקיך" מציינת את המאמר, הקשור ליום הכיפורים, שאליו מפנה אדמו"ר הזקן.

Hosea 14:2 הושע י"ד:ב'

שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹקֶיךָ כִּי כָשַׁלְתָּ בְּעֹנָהּ:

Return, O Israel, unto the L-RD thy G-d; For thou hast stumbled in thine iniquity

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

17 הללי אלקיך ציון

"הללי אלקיך ציון": אדמו"ר הזקן מסביר כעת מדוע ציון נקשרת לאלקים, המדרגה של צמצום שבאמצעותה בא הגיל.

Psalms 147:12 תהילים קמ"ז:י"ב

שִׁבְחֵי יְרוּשָׁלַם אֶת־ה' הִלְלֵי אֱלֹקֶיךָ צִיּוֹן:

Glorify the L-RD, O Jerusalem; Praise thy G-d, O Zion

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמז, יב.

18 בד"ה ולא אבה

הקטע מאותו מאמר מתאר כיצד השיער צומח מהארה זעירה ומצומצמת מאוד, העוברת דרך הגולגולת המכסה ומסתירה את המוח, ולכן אין לשיער כל ערך ביחס לשכל עצמו. כך גם חכמה באה לידי מציאות מאור אין סוף רק לאחר שעצמותו נעלמת — "עשה חושך סתרו". הדבר ממחיש את עקרון הצמצום, שאדמו"ר הזקן מיישם כאן על ריסון רצונו של האדם.

הערת קה"ת

לקמן פי' תצא לח, ד.

19 ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם

בפסוק נאמר שהי' "לא אבה" לשמוע לבלעם. הוא מציין את המאמר שאליו מפנה אדמו"ר הזקן בעניין ביטול הרצון והצמצום העצמי.

Deuteronomy 23:6 דברים כ"ג:ו'

וְלֹא־אָבָה ה' אֱלֹקֶיךָ לִשְׁמֹעַ אֶל־בִּלְעָם וַיִּהְיֶה ה' אֱלֹקֶיךָ לְךָ אֶת־הַקֶּלְלָה לְבָרְכְּךָ כִּי אָהַבְךָ ה' אֱלֹקֶיךָ:

Nevertheless the L-RD thy G-d would not hearken unto Balaam; but the L-RD thy G-d turned the curse into a blessing unto thee, because the L-RD thy G-d loved thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

20 וזהו בחי' משפט

ההערה מפנה את הקורא לשיחה בלקוטי שיחות בעניין זה של ה"משפט" שהאדם עושה בנפשו. ההערה אינה מצטטת ממנה.

הערת קה"ת

ראה לקו"ש ח"ט ע' 21.

21 קדש א"ע במותר לך

רבא מסביר את "איסור קדושה" כ"קדש עצמך במותר לך". אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי להגדיר "משפטי": האדם מרסן את עצמו גם בדבר המותר.

Yevamot 20a:15 יבמות כ' א:ט"ו

איסור קדושה — שניות מדברי סופרים, ואמאי קרי לקה איסור קדושה? אמר אביי: כל המקיים דברי חכמים נקרא קדוש. אמר לקה רבא: וכל שאינו מקיים דברי חכמים, קדוש הוא דלא מיקרי, וישע נמי לא מיקרי! אלא אמר רבא: קדש עצמך במותר לך.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ראה יבמות כ, א.

22 צדיקים יצ"ט שופטן

בגמרא נאמר שהצדיקים "נידונים" על פי היצר הטוב. אדמו"ר הזקן מצטט זאת כ"משפט" שאדם עושה בנפשו שלו.

Berakhot 61b:2 ברכות ס"א ב:ב'

תנא רבי יוסי הגלילי אומר: צדיקים יצר טוב שופטן, שגאמר: "ולבי חלל בקרב". ורשעים יצר רע שופטן, שגאמר: "נאם פשע לרשע בקרב לבי אין פחד אלקים לנגד עיניו". בינונים — זה וזה שופטן, שגאמר: "יעמד לימין אביון להושיע משפטי נפשו".

There is a teaching : R. Jose of Galilee says : The good impulse controls the righteous ; as it is said, "My heart is wounded within me" (Ps. cix. 22). The evil impulse controls the wicked ; as it is said, "Transgression speaketh to the wicked, in the midst of the heart, There is no fear of G-d before his eyes" (ibid, xxxvi. 2). Both impulses control average people ; as it is said, "Because He standeth at the right hand ... of the needy, to save him from them

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות סא, ב.

פסקה 4

23 ציון במשפט תפדה

"ציון במשפט תפדה": אדמו"ר הזקן מסביר שמשפט הוא דין וחשבון שאדם עורך עם עצמו, לימוד תורה והשבת הסדר הראוי על כנו.

Isaiah 1:27 ישעיהו א':כ"ז

ציון במשפט תפדה ושבכה בצדקה:

Zion shall be redeemed with justice, And they that return of her with righteousness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

24 אם אין חכמה אין יראה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

אבות ג, יז.

25 אם אין חכמה אין יראה

המשנה מלמדת: "אם אין חכמה, אין יראה". אדמו"ר הזקן מצטט אותה כדי להראות מדוע נחוץ לימוד התורה לשמחה המתרוממת שבאה עם היראה.

Pirkei Avot 3:17 משנה אבות ג':י"ז

רבי אלעזר בן עזריה אומר, אם אין תורה, אין דרך ארץ. אם אין דרך ארץ, אין תורה. אם אין חכמה, אין יראה. אם אין יראה, אין חכמה. אם אין בינה, אין דעת. אם אין דעת, אין בינה. אם אין קמה, אין תורה. אם אין תורה, אין קמה. הוא היה אומר, כל שחכמתו מרבה ממעשיו, למה הוא דומה, לאילן שענפיו מרבים ושרשיו מעטים, והרוח באה ועוקרתו והופכתו על פניו, שגאמר (ירמיה יז) והיה כערער בערבה ולא יראה פי יבוא טוב ושכן חררים במדבר ארץ ...

Rabbi Elazar ben Azariah said: Where there is no Torah, there is no right conduct; where there is no right conduct, there is no Torah. Where there is no wisdom, there is no fear of G-d; where there is no fear of G-d, there is no wisdom. Where there is no understanding, there is no knowledge; where there is no knowledge, there is no understanding. Where there is no bread, there is no Torah; where there is no Torah, there is no bread. He used to say: one whose wisdom

...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

26 בדיה וידבר אלקים כו

הקטע מסביר ש"ידבר אלקים את כל הדברים האלה" נאמר כדי לומר "אנכי ה' אלקיך": שעצמותו של ה', המלוכשת בתורה — חכמתו — תתגלה למטה בדברים גשמיים. כדי להגיע לכך צריך תחילה לספור את העומר ולכפות את המדות הטבעיות של הנפש הבהמית, העומדות בתוקף כשיבולים קמות.

Numbers 15:4 במדבר ט"ו:ד'

והקריב המקריב קרבנו לה' מנחה סלת עשרון כלול ברכעית ההין שמן: then shall he that bringeth his offering present unto the L-RD a meal-offering of a tenth part of an ephah of fine flour

;mingled with the fourth part of a hin of oil

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

לעיל במדבר טו, ד ואילך. לקמן ראה כא, ד.

27 וידבר אלקים כו אנכי

פתיחת עשרת הדיברות, "וידבר ה' את כל הדברים האלה לאמור: אנכי הוי' אלקיך", מציינת את המאמר שאלי אדמו"ר הזקן מתייחס.

Exodus 20:1-2 שמות כ':א'-ב'

וידבר אלקים את כליה הדיבריים האלה לאמר: אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים:

And G-d spoke all these words, saying: I am the L-RD thy G-d, who brought thee out of the land of Egypt, out of the house of bondage

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

28 כי המשפט לאלקים הוא

משה אומר לדיינים שלא ייראו מאיש, "כי המשפט לאלקים הוא". אדמו"ר הזקן קורא זאת כקישור בין המשפט לשם אלקים, וממילא גם ל"הללי

אלקיר ציון.

Deuteronomy 1:17 דברים א:יז

לֹא־תִכְרֹוּ פָנִים בְּמִשְׁפָּט כְּקֹטֵן כְּגֹדֵל תִּשְׁמָעוּן לֹא תִגְוֹרוּ מִפְּנֵי־אִישׁ כִּי הַמִּשְׁפָּט לְאֻלָּמִים הוּא וְהַדָּבָר אֲשֶׁר יִקְשֶׁה מִכֶּם תִּקְרְבוּן אֵלַי וְשִׁמְעֵתִיו:

Ye shall not respect persons in judgment; ye shall hear the small and the great alike; ye shall not be afraid of the face of any man; for the judgment is G-d's; and the cause that is too hard for you ye shall bring unto me, and I will hear it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים א, יז.

29 הללי אלקיר ציון

"הללי אלקיר ציון: שבח ציון בשם אלקים בא באמצעות המשפט.

Psalms 147:12 תהילים קמ"ז:יב

שִׁבְּחֵי יְרוּשָׁלַם אֶת־ה' הִלְלֵי אֱלֹהֶיךָ צִיּוֹן:

Glorify the L-RD, O Jerusalem; Praise thy G-d, O Zion

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

30 בדי"ה לי בעוזרי

ההערה מצטטת את המאמר: "ועל זה נאמר 'למען דעת כל עמי הארץ, כי עמי הארץ הם הגוף ונפש הבהמית... להיות עמי הארץ נשברים ומתבטלים". הקטע המובא מסביר, מתוך קריאת שמע, שכל העולמות בטלים לפני מלכותו של ה' ואינם תופסים מקום לפניו.

הערת קה"ת

לקמן שמע"צ פה, ג: "ועל זה נאמר למען דעת כל עמי הארץ כי עמי הארץ הם הגוף ונפש הבהמית... שיהיו עמי הארץ נשברים ובטלים" ע"ש.

31 ה' לי בעוזרי

"הוי' לי בעוזרי": מילות הפתיחה של המאמר שאליו אדמו"ר הזקן מתייחס בעניין שירת הנפש הבהמית.

Psalms 118:7 תהילים קי"ח:ז

ה' לִי בְּעֹזְרִי וְאֲנִי אֶרְאֶה כְּשֹׂנְאֵי:

The L-RD is for me as my helper; And I shall gaze upon them that hate me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

32 עמי הארץ

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

מ"א ח, ט [כל עמי].

33 למען דעת עמי הארץ

שלמה מתפלל "למען דעת כל עמי הארץ כי הוי' הוא האלקים, אין עוד". המאמר המצוטט מפרש את "עמי הארץ" כנוף וכנפש הבהמית, שאותם יש לשבור.

I Kings 8:60 מלכים א ח:ס'

לְמַעַן דַּעַת כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד:

that all the peoples of the earth may know that the L-RD, He is G-d; there is none else

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

34 בפי צו סדי"ה ענין שבעת ימי המילואים

הקטע מסביר את השם "שבעת ימי המילואים", שמשמעותו המילולית היא מילוי, כהמשכת האור הסובב את כל העולמות — "הלא את השמים ואת

הארץ אני מלא" — לגילוי גלוי, כך ש"מלא כל הארץ כבודו". אדמו"ר הזקן מצטט את אותו מאמר גם בהסברו ל"אמלאה החרבה".

הערת קה"ת

לעיל פי צו יא, ב.

35 אמלאה החרבה

צור מתגאה בנפילתה של ירושלים: "אמלאה החרבה". אדמו"ר הזקן מתייחס למאמר בפרשת צו המסביר את הדברים הללו.

Ezekiel 26:2 יחזקאל כ"ו:ב

בְּנֵי־אָדָם יַעַן אֲשֶׁר־אָמְרָה צוֹר עַל־יְרוּשָׁלַם הָאֵחַ נִשְׁבְּרָה דִלְתוֹת הָעָמִים נִסְבָּה אֵלַי אִמְלָאָה הַחֲרֵבָה:

Son of man, because that Tyre hath said against Jerusalem: 'Aha, she is broken that was the gate of the peoples; She is turned unto me; I shall be filled with her that is laid waste

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

36 כמשפט הראשון

יוסף אומר לשר המשקים שיגיש לפרעה את כוסו "כמשפט הראשון". אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות שמשפט פירושו גם סדר נכון.

Genesis 40:13 בראשית מ:י"ג

בְּעוֹד שְׁלֹשֶׁת יָמִים יִשָּׂא פְרֹעֶה אֶת־רֹאשׁוֹ וְהִשִּׁיבָה עַל־כַּנֹּךְ וְנָתַתְּ כוֹס־פְּרֹעֶה בְּיָדוֹ כְּמִשְׁפַּט הָרָאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיִיתָ מִשְׁקִיָּהוּ:

within yet three days shall Pharaoh lift up thy head, and restore thee unto thine office; and thou shalt give Pharaoh's cup into his hand, after the former manner when thou wast his butler

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

37 כהלכתא קדמייתא

אונקלוס מתרגם "כמשפט הראשון" כ"כמנהג הראשון", ואדמו"ר הזקן מצטט תרגום זה כדי לבאר שמשפט פירושו שכל דבר נמצא במקומו הראוי.

Onkelos Genesis 40:13 תרגום אונקלוס על בראשית מ:י"ג

בְּסוּף תִּלְתָּא יוֹמִין יִדְבַּרְנָה פְּרֹעֶה ית רִישָׁה וְיִתְיַכְנָה עַל שְׁמוּשָׁה וְתַתָּן כֶּסֶף דְּפְרֹעֶה בְּיָדֶיהָ כְּהִלְכְּתָא קְדָמְיָא דִּי הָיִיתָ מִשְׁקִיָּה לְקַה:

Sifsei Chachomim Chumash, Metsudah Publications, 2009 (CC-BY-NC)

38 וארמון על משפטו

ירמיהו מבטיח שהעיר תיבנה מחדש על תל חורבותיה, ו"הארמון ישב על משפטו". אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות שמשפט פירושו המקום הראוי.

Jeremiah 30:18 ירמיהו ל:י"ח

כֹּה אָמַר ה' הַנְּגִי־שָׁב שְׁבוֹת אֶהְיֶה יַעֲקֹב וּמִשְׁכְּנֹתַי אֶרְחֶם וְנִבְנְתָה עִיר עַל־תֵּלָה וְאַרְמוֹן עַל־מִשְׁפָּטוֹ יֵשֵׁב:

Thus saith the L-RD: Behold, I will turn the captivity of Jacob's tents, And have compassion on his dwelling-places; And the city shall be builded upon her own mound, And the palace shall be inhabited upon its wonted place

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

39 בדי"ה אשירה לה'

הקטע מסביר שה"משפט" שאדם עושה בנפשו נוגע למותרות של חייו הגופניים ביחס לצדקה: "חייך קודמין לחיי חבירך", אבל המותרות שלך אינן קודמות, שכן אין זה ראוי לפנק את עצמך בעוד אדם אחר רעב. חשבון נפש זה מביא דין מלמעלה, כך שלא תימשך חיות למותרות, שהן מקור

מצטט זאת כדי להראות שכל המצוות יחד נקראות צדקה.

Deuteronomy 6:25 דברים ו:כ"ה

וצדקה תהיה לנו כִּי־נִשְׁמֵר לְעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־הַמִּצְוָה הַזֹּאת לִפְנֵי

Havayah אֱלֹהֵינוּ כְּאִשְׁרֵנוּ:

And it shall be righteousness unto us, if we observe to do all this commandment before the L-RD our G-d, as He hath commanded us

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ו, כה.

פסוק 5

45 כי ההרים ימושו

"כי ההרים ימושו... וחסדי מאתך לא ימושו... אמר ה' מרחמה". הפסוק מציין את המאמר המצוטט בעניין שלוש עשרה מידות הרחמים שהתגלו ביום הכיפורים.

Isaiah 54:10 ישעיהו נ"ד:י'

כי ההרים ימושו והגבעות תמוטינה וחסדי מאתך לא ימושו ובקית שלומי לא תמוט אמר מרחמה ה'

For the mountains may depart, and the hills be removed; but My kindness shall not depart from thee, neither shall My covenant of peace be removed, saith the L-RD that hath compassion on thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

46 ועניתם את נפשותיכם

התורה מצווה על עיני הנפש ביום הכיפורים. אדמו"ר הזקן קושר זאת ל"דין" שאדם עושה בנפשו, שממשיך את שלוש עשרה מידות הרחמים.

Leviticus 16:31 ויקרא ט"ז:ל"א

שבת שבתון היא לכם ועניתם את־נַפְשֵׁיכֶם חֶקֶת עוֹלָם:

It is a sabbath of solemn rest unto you, and ye shall afflict your souls; it is a statute for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא טז, לא.

47 בד"ה ראיתי והנה מנורת זהב

הקטע מסביר את "שני זיתים עליה" שבחזון זכריה: הזיתים אוצרים בתוכם את השמן, והוא יוצא מהם רק כשהם נכתשים בבית הכד. לכן גם האדם זקוק ל"כתישה" של הנפש, כמאמר חז"ל שיש לעמוד לתפילה מתוך רצינות, עם תחושת "כי עוונותי עברו ראשי". זו הכתישה שבאמצעותה, כדברי אדמו"ר הזקן, כן, נמשכים "השמן הטוב" של י"ג המידות.

הערת קה"ת

לעיל פי' בהעלותך לה, א.

48 ראיתי והנה מנורת זהב

זכריה רואה מנורת זהב ושני עצי זית לצדה. הפסוק מציין את המאמר המסביר את הכתישה שאדם כותש את עצמו, כויתם הנכתשים להפקת שמן.

Zechariah 4:2 זכריה ד:ב'

וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה וְאָמַר רָאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כְּלָה וְגִלְהָ עַל־רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה נִרְתִּיָּה עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצְקוֹת לְנֵרוֹת אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁהּ:

הכוחות המתנגדים לקדושה; הקטע מוסיף שגם שאר המצוות נקראות צדקה.

הערת קה"ת

תו"א פי' בשלח סג, ב.

40 אשירה לה' כי גאה גאה

פתיחת שירת הים היא שם המאמר בתורה אור המסביר כיצד המשפט מביא לידי צדקה.

Exodus 15:1 שמות ט"ו:א'

אֲזַ וְשִׁיר־מִשָּׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְHavayah וַיֹּאמְרוּ לְאֹמֶר אֲשִׁירָה לְHavayah כִּי־גָאָה גָאָה סוֹס וְרֹכְבוֹ רָמָה בָּיָם:

Then sang Moses and the children of Israel this song unto the L-RD, and spoke, saying: I will sing unto the L-RD, for He is highly exalted; The horse and his rider hath He thrown into the sea

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

41 ויהי דוד עושה משפט

דוד "עושה משפט וצדקה לכל עמו". אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות את החיבור בין משפט לצדקה, שבאמצעותו נמשכת שמחה.

II Samuel 8:15 שמואל ב ח:ט"ו

וַיִּמְלֶךְ דָּוִד עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיְהִי דָוִד עֹשֶׂה מִשְׁפָּט וְצִדְקָה לְכָל־עַמּוֹ:

And David reigned over all Israel; and David executed justice and righteousness unto all his people

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ש"ב ח, טו.

42 שוש אשיש בהוי"

"שוש אשיש בהוי": השמחה הנמשכת באמצעות משפט וצדקה, וגם מילות הפתיחה של המאמר המצוטט כאן שוב.

Isaiah 61:10 ישעיהו ס"א:י'

שׁוֹשׁ אֲשִׁישׁ בַּה' תִּגְלַנְנִי בְּאֵלֶיךָ כִּי הִלְבִּישְׁנִי בְּגָדֵי־יִשְׁעַ מַעֲלֵל צִדְקָה יַעֲטֵנִי כְּחֹתֹן יִכְתֹּב פָּאֵר וְכִפְלָה תַעֲדָה כְּלִיָּהּ:

I will greatly rejoice in the L-RD, My soul shall be joyful in my G-d; For He hath clothed me with the garments of salvation, He hath covered me with the robe of victory, As a bridegroom putteth on a priestly diadem, And as a bride adorneth herself with her jewels

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

43 ישמח ישראל בעושי

"ישמח ישראל בעושי": השמחה שאדמו"ר הזקן אומר שנמשכת באמצעות משפט וצדקה.

Psalms 149:2 תהילים קמ"ט:ב'

יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל בְּעֹשָׂיו בְּנִי־צִיּוֹן יִגִּילוּ בְּמִלְכָּם:

Let Israel rejoice in his Maker; Let the children of Zion be joyful in their King

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44 וצדקה תהי לנו

"וצדקה תהי לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת". אדמו"ר הזקן

I am my beloved's, and my beloved is mine, That feedeth
'among the lilies

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

54 ציון במשפט תפדה

אדמו"ר הזקן מציין שישעיהו א, יח מופיע כמה פסוקים לפני פסוק זה, ולכן
שתי התמונות של שלג וצמר מסבירות את הצירוף של רחמים וחסד
במדרש.

Isaiah 1:27 ישעיהו א':כ"ז

ציון במשפט תפדה ושכיה בצדקה:

Zion shall be redeemed with justice, And they that return of
.her with righteousness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55 לכו נא ונוכח יאמר ה' אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו

ה' מזמין את ישראל להתווכח עמו: חטאים אדומים כשני יכולים להיות
לבנים כשלג, ואדומים כתולע יכולים להיות כצמר. אדמו"ר הזקן מוצא
בשתי התמונות הללו את ההבדל בין רחמים לחסד.

Isaiah 1:18 ישעיהו א':י"ח

לכוננא ונוכח יאמר ה' אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו אם
יאדימו כתולע כצמר יהיו:

Come now, and let us reason together, Saith the L-RD;
Though your sins be as scarlet, They shall be as white as
snow; Though they be red like crimson, They shall be as
.wool

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 6

56 כשלג ילבינו

"אם יהיו חטאיכם כשנים, כשלג ילבינו... אם יאדימו כתולע, כצמר יהיו".
אדמו"ר הזקן מסביר את שתי התמונות כשתי מדרגות: רחמים (שלג) וחסד
(צמר).

Isaiah 1:18 ישעיהו א':י"ח

לכוננא ונוכח יאמר ה' אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו אם
יאדימו כתולע כצמר יהיו:

Come now, and let us reason together, Saith the L-RD;
Though your sins be as scarlet, They shall be as white as
snow; Though they be red like crimson, They shall be as
.wool

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

רבי ישמעאל אומר שחוט של זהורית נקשר בפתח ההיכל, וכשהשעיר הגיע
למדבר החוט הלבין, כפי שנאמר: "כשלג ילבינו". זו המשנה שבסוף פרק ו'
ביומא, שאדמו"ר הזקן מצטט.

Mishnah Yoma 6:8 משנה יומא ו':ח

אמר לו לכה גדול, הגיע שעיר למדבר. ומניין היו יודעין שהגיע שעיר
למדבר, דרךיות היו עושין, ומניפין בסודרין, ויודעין שהגיע שעיר
למדבר. אמר רבי יהודה, והלא סימן גדול היה להם, מירושלים ועד
בית חדודו שלשה מילין. הולכין מיל, וחזרין מיל, ושוהין כדי מיל,
ויודעין שהגיע שעיר למדבר. רבי ישמעאל אומר, והלא סימן אחר היה
להם, לשון של זהורית היה קשור על פתחו של היכל, וכשהגיע שעיר
למדבר היה הלשון...

And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have
seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon
the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven
pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top
thereof

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49 כשמן הטוב

המזמור מדמה אחדות בין אחים לישמן הטוב על הראש, יורד על הזקן.
אדמו"ר הזקן מפרש את השמן שעל הזקן כהמשכת שלוש עשרה מידות
הרחמים.

Psalms 133:2 תהילים קל"ג:ב

כשמן הטוב על הראש ירד על הזקן וזמן אהרן שירד על פי מדותיו:

It is like the precious oil upon the head, Coming down upon
the beard; Even Aaron's beard, That cometh down upon the
collar of his garments

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קלג, ב.

50 סדי"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו

הקטע המובא סמוך לעמוד המצוין מפנה למדרש רבה (קדושים, פרק 25)
על "אחרי הוי' אלקיכם תלכו". המדרש שואל כיצד יכול בשר ודם ללכת
אחר ה', ומשיב באמצעות נטיעה תחילה; הקטע מסביר זאת כהמשכה אל
"הארץ" מעץ החיים. לאחר מכן הוא מסביר שיש לשמור על המצוות, שכן
עבירה מכבה את ה"נר" — אש האהבה שמצווה מעוררת — אך אינה מכבה
את המצווה עצמה.

הערת קה"ת

לקמן פי' ראה כ, ב.

51 אחרי הוי' אלקיכם תלכו

"אחרי ה' אלקיכם תלכו": מילות הפתיחה של המאמר המצוטט בעניין
המשכת שלוש עשרה המידות באמצעות לימוד התורה.

Deuteronomy 13:5 דברים י"ג:ה

אחרי ה' אלקיכם תלכו ואתו תיראו ואת מצוותיו תשמרו ובקלו תשמעו
ואתו תעבדו ובו תדבקו:

After the L-RD your G-d shall ye walk, and Him shall ye fear,
and His commandments shall ye keep, and unto His voice
shall ye hearken, and Him shall ye serve, and unto Him shall
.ye cleave

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

52 סדי"ה אני לדודי

הקטע מסביר ש"ג מידות הרחמים מאירות בחודש אלול כדי לאפשר
תשובה: "ג המידות הנאמרות במשך השנה הן רחמים על חיי הגוף, ואילו
המידות של חודש אלול הן רחמים על חיי הנשמה. "הרועה בשושנים" הוא
הרועה שמקיים את ישראל ומאפשר להם לשוב.

הערת קה"ת

לקמן פי' ראה לג, ג.

53 אני לדודי בענין הרועה בשושנים

"אני לדודי ודודי לי, הרועה בשושנים". אדמו"ר הזקן מפנה למאמר
המפרש את "בשושנים" כ"שושנים" — אלה ששונים הלכות.

Song of Songs 6:3 שיר השירים ו':ג

אני לדודי ודודי לי הרעה בשושנים:

I beheld Till thrones were placed, And one that was ancient
of days did sit: His raiment was as white snow, And the hair
of his head like pure wool; His throne was fiery flames, and
.the wheels thereof burning fire

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דניאל ז, ט.

61 בד"ה כי ביום הזה יכפר

הקטע מפרש את "כי ביום הזה יכפר עליכם" כמחיית מה ש"עליכם" —
המדרגה החיצונית והמקיפה — ואילו החטאים הפנימיים נטהרים "לפני
הוי" באמצעות הצעקה מעומק הלב, המעוררת את מדרגת אין סוף
שלמעלה משם הוי". עוד נאמר שביום הכיפורים מלכות עולה לקבל את
הפנים הפנימיות של אין סוף: "את פניך הוי" אבקש".

הערת קה"ת

ראה לעיל פי אחרי כה, א.

62 כי ביום הזה יכפר

"כי ביום הזה יכפר עליכם": המילים הפותחות את המאמר המצוטט בעניין
המשכנת שלוש עשרה המידות ביום הכיפורים.

Leviticus 16:30 ויקרא ט"ז:ל

כִּי-בַיּוֹם הַזֶּה יִכָּפֵר עֲלֵיכֶם לְטָהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ:
For on this day shall atonement be made for you, to cleanse
.you; from all your sins shall ye be clean before the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

63 ושער רישי כעמר נקא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

דניאל שם.

64 וכמ"ש בע"ה ש' א"א

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

(פ"ה ולבסוף ורפ"ז). [כ].

65 שבחי שער רישיה עד"מ הן המשכות מבחי פנימית חסד עליון

בשער העוסק באריך אנפין, עץ חיים אומר ששערות ראשו של אריך אנפין
לבנות "כמו צמר נקי", וששערות הראש נמשכות מכתר, מאריך אנפין, שבו
מלוכב החסד של עתיק. זהו המקור לדברי אדמו"ר הזקן ש"שערות ראשו"
נמשכות מהחסד העליון.

Sefer Etz Chaim 13:5 עץ חיים י"ג:ה

... דא ודא בסטרא דא כו' ושם דק"ט ע"א אמר וז"ל י"ג נימין דשערי
קיימי מהאי סטרא ומהאי סטרא וכאן באדר"ז דרפ"ח ע"ב אמר בגין
דהאי חכמה סתימאה ביה אתפרש ג' זימנין לדי' כו'. והרי בג' מקומות
אלו מצינו בחי' י"ג וצריך להבין מה ענינם אבל הביאור הוא כמה
שנת"ל כי ג' מיני הויות של העצמות יש בג' רישין שכל ראש משלשתן
יש בה ג' הויות משונות כי ג' הויות עליונים דרישא עלאה הנקי
גולגלתא דא"א הם במלוי יודיין הנקרא ע"ב ובהם י"ב אותיות
הפשוטות שבהן עם כללות שלשתן ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

66 שבחי שער רישיה עד"מ הן המשכות מבחי פנימית חסד עליון

בתחילת פרק זה, עץ חיים מייחס את "שערות ראשו כמו צמר נקי" לעתיק
כפי שהוא מלוכב באריך אנפין, אומר ששערות אלה רחמניות יותר

They said to the high priest: the goat has reached the wilder-
ness. And how did they know that the goat had reached the
wilderness? They used to set up scouts and they would wave
scarves, and they would know that the goat had reached the
wilderness. Rabbi Judah said: but did they not have a great
sign? From Jerusalem to Bet Hidudo was three mils. They
could walk a mil, return the mil, then wait the time it takes to
... walk a mil, and thus know that the goat had reached

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

58 המשנה בפרק ט' בשבת לומדת מן הפסוק "אם יהיו חטאיכם כשנים, כשלג
ילבינו" שחוט של זהורית נקשר בראש השעיר המשתלח.

Shabbat 86a:2 שבת פ"ו א:ב

מתני' מנין לפולטת שכבת זרע ביום השלישי שתהא טמאה? שנאמר:
"היו נכנים לשלשת ימים". מנין שמרחיצין את המילה ביום השלישי
שחל להיות בשבת? שנאמר: "ויהי ביום השלישי בהיותם כאכיס". מנין
שקושרין לשון של זהורית בראש שעיר המשתלח? שנאמר: "אם יהיו
חטאיכם כשנים כשלג ילבינו". מנין לסיכה שהיא כשתיה ביום
הכפורים? אף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר, שנאמר: "ותבא כמים
בקרבם ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

59 ספ"ו דיומא ובפ"ט דשבת

הגמרא דנה בחוט של זהורית: בתחילה קשרו אותו בפתח האולם,
וכשהלבין היו האנשים שמחים, וכשלא הלבין היו עצובים. זו ההפניה
שמביאים בהערות קה"ת.

Yoma 67a:2 יומא ט"ז א:ב

מה היה עושה? חולק לשון של זהורית חציו קשור בסלע, וחציו קשור
בין שני קרניו. ודחפו לאחוריו, והוא מתגלגל ויורד. ולא היה מגיע
לחצי הקר עד שנעשה אברים אברים. בא וקשב לו תחת סוכה אחרונה
עד שתחשך. ומאימתי מטמא בגדים — משיצא חוץ לחומת ירושלים,
רבי שמעון אומר: משעת דחיתו לצוק.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Shabbat 89b:2 שבת פ"ט ב:ב

מנין שקושרין לשון של זהורית וכו'. "כשנים"? "כשנים" מיבעי לקה!
אמר רבי יצחק, אמר להם הקדוש ברוך הוא לישאל: אם יהיו חטאיכם
כשנים הללו שסדורות ובאות ממשש ימי בראשית ועד עכשיו — כשלג
ילבינו. דרש רבא, מאי דכתיב: "לכו נא ונזכרה יאמר ה'" — "לכו נא?"
"בואו נא" מיבעי לקה! "יאמר ה'" "אמר ה'" מיבעי לקה! לעתיד לבא
יאמר להם הקדוש ברוך הוא לישאל: לכו נא אצל אבותיכם ויזכרו
אתכם.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

יומא סז, א. שבת פט, ב. וראה אוה"ת נ"ך כרך א ע' פח וא"לך.

60 ועתיק יומין יתיב

בחזון דניאל יושב עתיק יומין, "לבושו כשלג לבן ושער ראשו כעמר נקא".
אדמו"ר הזקן מפרש את הלבוש הלבן כשלג כשלוש עשרה מידות הרחמים.

Daniel 7:9 דניאל ז:ט

הוה הוית עד די כרסון רמיו ועתיק יומין יתב לבושה כתלג חנר ושער
ראשה כעמר נקא כרסיה שבכין דינור גלגלוהי נור דלק:

70 שבת שבתון הוא לכם

על יום הכיפורים אומרת התורה: "שבת שבתון היא לכם, ועיניתם את נפשותיכם". הפסוק מציין את המאמר שאליו מתייחס אדמו"ר הזקן.

Leviticus 23:32 ויקרא כ"ג:ל"ב

שבת שבתון הוא לכם ועיניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב מערב עד ערב תשבתו שבתכם:

It shall be unto you a sabbath of solemn rest, and ye shall afflict your souls; in the ninth day of the month at even, from even unto even, shall ye keep your sabbath

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

71 ס"ה האזינו השמים

הקטע מסביר, על פי הוזהר, שה"שמים" הם המדות העליונות של אצילות, וז"א, ושבאמצעות התורה והמצוות משה ממשיך את אור אין סוף מלמעלה מן ה"שמים", מכתר, אריך אנפין. זהו "ערוף כמטר לקחי", הבא "מעתיקא קדישא". אדמו"ר הזקן מצטט את סוף המאמר הזה בהקשר של סוכות, שבו נאמר "אהיה כטל לישראל".

הערת קה"ת

לקמן פ' האזינו עג, א ואילך.

72 האזינו השמים

"האזינו השמים": המילים הפותחות את שירת משה, המציינות את המאמר העוסק בסוכות.

Deuteronomy 32:1 דברים ל"ב:א

הֶאֱזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֶדְבְּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אִמְרֵי:

Give ear, ye heavens, and I will speak; And let the earth hear the words of my mouth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

73 אהיה כטל לישראל

ה' מבטיח: "אהיה כטל לישראל". המאמר המצוטט מפרש זאת ביחס לסוכות, כאתערותא דלעילא.

Hosea 14:6 הושע י"ד:ו

אֶהְיֶה כְּטַל לְיִשְׂרָאֵל יִפְרַח כְּשׁוֹשַׁנָּה וְיִהְיֶה שְׁרָשָׁיו כְּלִבְנוֹן:

I will be as the dew unto Israel; He shall blossom as the lily, And cast forth his roots as Lebanon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

74 כי חפץ חסד הוא

הנביא אומר שה' אינו נוטר את כעסו לעד, "כי חפץ חסד הוא". אדמו"ר הזקן מצטט זאת כדי לזהות את האתערותא דלעילא עם חסד.

Micah 7:18 מיכה ז:י"ח

מִי־אֵל כְּמוֹךָ נֹשֵׂא עוֹן וְעֹבֵר עַל־פֶּשַׁע לְשֹׂאֲרֵית נִחַלְתּוֹ לֹא־הִחָזֵק לְעַד אִפּוֹ כִּי־חָפֵץ חֶסֶד הוּא:

Who is a G-d like unto Thee, that pardoneth the iniquity, And passeth by the transgression of the remnant of His heritage? He retaineth not His anger for ever, Because He delighteth in mercy

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מיכה ז, יח.

מהרחמים של ז"א, ומתאר אור מהחסד העליון המלוכש בכתר של אריך אנפין.

Sefer Etz Chaim 13:7 עץ חיים י"ג:ז

... יומין הם ז"ת המתגלין בז' דגלגלתא ובערך שהוא מתלבש בא"א כתיב ביה ושער רישיה כעמר נקא ואע"פ שאין זו ראשו ממש רק שמתגלה בכאן. ודע כי אע"פ שכל אלו הם שערות בסוד שורש הדנין עכ"ז הנה הם יותר רחמים מרחמי ז"א ולכן מאלו השערות נמשך השפעה לז"א ואינן מגיעין רק עד רישא דז"א ולא יותר ושאר כללות הז"א הוא חלק וז"ס ואנכי איש חלק כמ"ש בסוד שק ואפר (ז"א מאירין בו כמה מיני אורות במוחין דיליה א הוא שמתפשטת הארה מהחסד העליון שמתלבש בכתר דז"א ומשם מתפשטת עד מזל ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

67 כל מי שאין בו דיעה

התלמוד אומר שמי שחסר דעת אין מראים לו רחמים. אדמו"ר הזקן מסיק מכך שיש במידת הרחמים גם יסוד של דין.

Berakhot 33a:19 ברכות ל"ג א:י"ט

וְאָמַר רַב אֲמִי: גְּדוּלָּה דְּעָה, שְׁתַּנְתָּהּ בֵּין שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת, שְׁנֶאֱמַר "כִּי אֵל יַעֲוֶה הִי". וְכָל מִי שֶׁאֵין בּוֹ דְּעָה — אָסוּר לְרַחֵם עָלָיו, שְׁנֶאֱמַר: "כִּי לֹא עִם בִּינּוֹת הוּא עַל כֵּן לֹא יִרְחַמּוּ עוֹשֵׂהָ".

R. Ammi also said : Great is knowledge which is placed between two references to the Divine Name ; as it is said, "For a G-d of knowledge is the L-rd" (I Sam. ii. 3). It is forbidden to have mercy upon one who does not possess knowledge ; as it is said, "For it is a people of no understanding, therefore He that made them will not have compassion upon them" (Is. xxvii. 11)

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות לג, א.

68 הנותן שלג כצמר

הזמור משבח את ה' הנותן שלג כצמר. אדמו"ר הזקן מפרש זאת כהמשכת מדרגת ה"צמר" העליונה של החסד אל מדרגת ה"שלג" של הרחמים.

Psalms 147:16 תהילים קמ"ז:ט"ז

הִנָּתַן שֶׁלֶג כְּצֶמֶר כְּפֹר כְּאֹפֶר יָפֹר:

He giveth snow like wool; He scattereth the hoar-frost like ashes

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמז, טז. ראה לקו"ש ח"ט ע' 13.

פסקה 7

69 ע"פ שבת שבתון הוא לכם

הקטע מסביר את "נותן שלג כצמר" כחידוש: אור הניתן ב"שלג" — י"ג תיקוני דיקנא, ששורשם במוחא סתימאה שבו מלוכשת גבורה דעתיק — כך שהוא נעשה "כצמר", שערות הראש הנמשכות מן הגולגולת, שבה מלוכש חסד דעתיק. בזכות אור זה מחסד דעתיק נקרא יום הכיפורים "שבת שבתון הוא", בלשון זכר, כמו "זכר חסדו".

הערת קה"ת

לקמן יוהכ"פ עא, ב.

75 המלך המשפט

התלמוד פוסק שבעשרת הימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים אומרים בתפילות העמידה "המלך המשפט". אדמו"ר הזקן מכנה ימים אלה בחינת המשפט.

Berakhot 12b:2 ברכות י"ב ב"ב

ואמר רבה בר חיננא סבא משמיה דרב כל השנה כולה אדם מתפלל "האל הקדוש", "מלך אוהב צדקה ומשפט", חוץ מעשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים, שמתפלל "המלך הקדוש", ו"המלך המשפט".

Rabbah b. Hinnana the Elder also said in the name of Rab : During the whole year, one should in the Tefillah use the phrases "The holy G-d" and "King Who loveth righteousness and judgment" ; except during the ten days from the New Year until the Day of Atonement, when he should substitute "The holy King" for the former and "King of judgment" for the latter.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

76 וסוכות בחינת צדקה

בסוף שער סוכות מובאת בהגהת עדות שלפיה רבי חיים ויטאל נתן את קופת הצדקה לעניים בערב סוכות, ואמר שהצדקה מועילה אז במיוחד, משום שרחל, הנקראת צדק, עולה למקום הצדקה. זהו המקור לכך שסוכות הוא בחינת צדקה.

Pri Etz Chaim, Gate of Sukkot 4:11 פרי עץ חיים, שער חג הסוכות ד:י"א

שבעה ימי הסוכות, הזווג הוא בסוד ו"ק, וזווג יום ש"ע הוא בבחי' היסוד, אחר שנכללין בו כל הו"ק, לכן היסוד ו'. וז"ס הנזכר בזוהר בס"ת בזוהר פרשת בראשית ד"ט ע"ב, שחזרת להעשות בעת הזווג בחי' ו', כי ה' קצוות שהם ב' גדפוי דא', והם סוד ב' יודין שבה, ומיטמרין ונכללין תוך ו' דא', ואינה ניכרת אלא ו' לבד, לכן הוא יום א'. אך פסח וסוכה הם ז' ימים שהם ו"ק. (צמח, הרחי"ו ז"ל היה נתון בערב סוכות, הקופה לעניים, ואמר שאז מועיל הצדקה מאוד, מפני שאז רחל הנקראת צדק, עולה ...

Pri Etz Chaim (Public Domain)

77 סדי"ה וכל בניך

הפסקה דורשת את המילה "ויהי" כאותיות שם הוי", כשהזוג השני קודם לראשון: הזוג הראשון רומז ל"בניך", לתפילה בבחינת "רצוא ושוב"; והזוג השני רומז ל"בניך", לדירה בתחתונים. בזוג השני, ו' היא לימוד התורה וה' היא הצדקה, בחינת העשייה, ככתוב "בצדקה תכונני". מכך באה השמחה: "ישמח הוי' במעשיו", באמצעות בירור עולם העשייה.

הערת קה"ת

לקמן פ' ראה ל, ד.

78 בצדקה תכונני

"בצדקה תכונני": הפסוק הנידון במאמר על "וכל בניך", שאליו מפנה אדמו"ר הזקן.

Isaiah 54:14 ישעיהו נ"ד:י"ד

בצדקה תכונני רחמי מעשך כי לא תירא וממחית כי לא יתקרב אליך: In righteousness shalt thou be established; be thou far from oppression, for thou shalt not fear, And from ruin, for it

.shall not come near thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

79 ציון במשפט תפדה

"ציון במשפט תפדה": אדמו"ר הזקן מציע דרך נוספת להסביר זאת, על פי המאמר על יצחק לעתיד לבוא.

Isaiah 1:27 ישעיהו א':כ"ז

ציון במשפט תפדה ושכיה בצדקה:

Zion shall be redeemed with justice, And they that return of her with righteousness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

80 תורה צוה

"תורה צוה לנו משה": מילות הפתיחה של המאמר שאליו מפנה אדמו"ר הזקן.

Deuteronomy 33:4 דברים ל"ג:ד'

תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב:

Moses commanded us a law, An inheritance of the congregation of Jacob

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

81 שלעתיד יאמרו ליצחק כי אתה אבינו

הגמרא מספרת שלעתיד לבוא אברהם ויעקב לא ילמדו זכות על עוונותיהם של ישראל, אבל יצחק יתחנן בעדם, וישראל יאמרו לו: "כי אתה אבינו". אדמו"ר הזקן מפנה למאמר זה כדי להסביר את הפסוק "ציון במשפט תפדה".

Shabbat 89b:4-5 שבת פ"ט ב"ד:ה'

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: מאי דכתיב: "כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירונו אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמה" — לעתיד לבא יאמר לו הקדוש ברוך הוא לאברהם: בניה חטאו לי. אמר לפניו: רבוננו של עולם, ימחו על קדושת שמה. אמר: אימר לקה ילעקב דתתה לקה צער גידול בנים, אפשר דבעי רחמי עליהו. אמר לקה: בניה חטאו. אמר לפניו: רבוננו של עולם, ימחו על קדושת שמה. אמר לא בסבי טעמא ולא ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

82 כי אתה אבינו

"כי אתה אבינו, כי אברהם לא ידענו": הפסוק שהגמרא דורשת כדברי ישראל ליצחק לעתיד לבוא.

Isaiah 63:16 ישעיהו ס"ג:ט"ז

כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירונו אתה ה' אבינו גאלנו מעולם שמה:

For Thou art our Father; for Abraham knoweth us not, and Israel doth not acknowledge us; Thou, O L-RD, art our Father, Our Redeemer from everlasting is Thy name

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

83 ובמ"ש הנותן שלג

ההערה מזהה את הביאור שהאדמו"ר הזקן מזכיר על "הנותן שלג", שלשלג יש לובן עז, עם הביאור שבסידור עם דא"ח. ההערה אינה מצטטת אותו.

הערת קה"ת

בסידור עם דא"ח.

84 הנותן שלג

"הנותן שלג כצמר": אדמו"ר הזקן מצביע על הסבר נוסף לפסוק, שלשלג יש לובן עז.

Psalms 147:16 תהילים קמ"ז:ט"ז

הִנָּתַן שֶׁלֶג כְּצֶמֶר כְּאֶפֶר יָפֹזֵר:

He giveth snow like wool; He scattereth the hoar-frost like
.ashes

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך מקורות מצוטטים, (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Sifsei Chachomim Chumash, Metsudah Publications, 2009 (CC-BY-NC); Sefer Etz Chaim (Public Domain); Pri Etz Chaim (Public Domain).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. [/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309) [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/)

מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/likutei-torah/devarim/2/](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/devarim/2/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק